

In den Wäldern sind Dinge, über die nachzudenken,
 man jahrelang im Moos liegen könnte. (Franz Kafka)

Laat je in deze rubriek verwonderen door grappige, indrukwekkende en leerrijke boswaarheden uit het verleden. Eigen bijdragen en ideeën zijn steeds welkom op het redactieadres!

Het technofyticum van de Haida

HANS BAETÉ

Wat weten we over onze bosgeschiedenis van pakweg achtduizend jaar geleden? Diverse zienswijzen en onderzoeksresultaten doen de ronde, maar doorgaans worden onze vroege bosbewoners in een weinig verfijnde overlevingscultuur geplaatst. Men stelt ze bijvoorbeeld voor als in dierenhuiden gehulde jager-verzamelaars, die zich onder meer van stenen pijlpunten, silexbijltjes en huidschrabbers bedienen, hier en daar wat rotstekeningen maken en met wisselend succes geneeskrachtige planten gebruiken.

De traditionele levenswijze van de Haida-'indianen' in de gematigde klimaatzone van westelijk Canada opent echter een ander venster. Sinds mensenheugnis is de Haida-cultuur verbonden met de nog steeds dicht beboste Queen-Charlotte-eilanden voor de kust van British Columbia. Wie dit gebied bezoekt, beseft dat waterbestendige kledij, dito behuizing en betrouwbare kano's hier geen overbodige luxe zijn. Het regent er meer dan bij ons vandaag en waterwegen waren er tot voor kort de enige transportroutes. Toch moesten de Haida's tot in de twintigste eeuw hun comfort in en langs waters en bossen zien te vinden. Maar met welke gereedschapskist? Metaal was hier zeldzaam en aardewerk vrijwel onbekend. Het gebrek aan metalen voorwerpen hadden de Haida's trouwens gemeen met de Maya's. De Maya-cultuur wordt daarom strikt genomen als een steentijdcultuur of lithicum beschouwd (verwijzend naar het Griekse woord voor steen: lithos). Omdat het omschrijven van de Maya's als een steentijdvolk niet goed rijmt met hun wetenschappelijke inzicht en technologisch geavanceerde manier van leven, spreken sommigen nu van een technolithicum.

Allemaal goed en wel, maar het gesofisticeerde gebruik van planten, zowel door Maya's als Haida's, blijft voor velen een onderbelichte zaak. Terwijl de Maya's met hennepvezels de langste hangbrug van de Oude Wereld construeerden, is ook de 'plantentechnologie' van de Haida's het benadrukken waard. Hun traditionele bewo-

Vanonder het mos

Figuur 1: Sneeuwschoen met taxushout (*Taxus brevifolia*), pop van wilgebast (*Salix* sp.), geweven mand van levensboombast (*Thuja plicata*), mand van berkebast met een rand van levensboom- en vogelkersbast (*Prunus emarginata*), lepel van berkehout (*Betula papyrifera*) en mandje van een zeggesoort (*Carex obnupta*).

ning, kledij en gebruiksvoorwerpen zijn grotendeels van plantaardige oorsprong, terwijl de Maya's zich van hen onderscheiden door indrukwekkende stenen steden zoals Palenque en Tikal. Het plantaardig fundament van de Haida-cultuur wordt ondersteund door archeologische vondsten op plaatsen waar plantenresten van 'bodervertering' worden gevrijwaard (bijvoorbeeld omdat ze door met water verzadigde modder zijn bedekt). Vandaar het idee om de term technofyticum te lanceren (fytos is Grieks voor plantaardig).

Enkele realisaties van zo'n bosgerelateerd technofyticum zijn te zien op figuur 1. De naaldboom *Thuja plicata* – in het Nederlands bekend als levensboom – staat min of meer centraal in de Haida-cultuur. Figuur 2 toont de oogst van haar veelzijdig aangewende bast. Na een vakkundig slijtingsproces wordt het resultaat zachter gemaakt, bijvoorbeeld door er met taxushout (*Taxus brevifolia*) op te slaan. Het zware, dichte taxushout is tevens een goede

Vanonder het mos

Figuur 2: Oogst van levensboombast op de Queen Charlotte-eilanden: met ervaring heen en weer bewegen...

Figuur 3: Visserskamp met matten van lisdodde (*Typha latifolia*), waterbestendige kledij met levensboombast en kano van levensboomhout.

keuze om houtbewerkers van wiggen en vissers van haken te voorzien. Met de bast van de sitkaspar (*Picea sitchensis*) worden nog steeds kook- en draagmanden vervaardigd. Daarbij dienen de wortels voor de naden en met gesmolten hars kan het geheel waterdicht worden gemaakt. Figuur 3 laat een overwegend plantaardig visserskamp in een ander deel van British Columbia zien. Met de Haida's en hun

buren in het achterhoofd kunnen onderzoekers misschien ook bij ons voorbeelden van een verrassend technofyticum vanonder het mos, euh, de modder halen. ■

Meer info hans.baete@gmail.com

PEPINIERES – BOOMKWEKERIJEN SYLVA

't HAND 10 – 9950 WAARSCHOOT – BELGIQUE

Tel: 0032-9-376-75-75 Fax: 0032-9-377-37-37

info@sylva.be www.sylva.eu

**Producent van inheems en autochtoon
bos- en haagplantsoen**

Specialiteit: bosplantsoen, aanbevolen herkomsten,
geselecteerde populieren

Erkende kwekerij van de UNAL-populieren en de
nieuwe klonen:

**GRIMMINGE, MUUR, OUDENBERG, VESTEN,
BAKAN, SKADO,...**

Vraag vrijblijvend informatie!

Vraag onze gratis catalogus aan!

'Deelnemer MPS A-label'

'Sierteler van het jaar'
2009

'Pioniersprijs diversiteit'
2009'